

Yazılı ve Görsel Basında Dil Estetiği¹

Aesthetics Of Language In Written And Visual Media

Nesrin GÜLLÜDAĞ*

*Türk demek, dil demektir. Ülkesini, yüksek bağımsızlığını korumasını bilen
Türk ulusu, dilini de yabancı diller boyunduruğundan kurtarmalıdır.
ATATÜRK*

Özet:

Yaşadığımız çağ bilgi ve iletişim çağıdır. Bu iletişim araçlarından olan gerek görsel, gerek yazılı kitle iletişim araçları amaçlarını dil aracılığıyla gerçekleştirirler. Gelişen teknolojiyle birlikte, küreselleşmenin hız kazandığı çağımızda kültürel değerlerimizin temel taşı olan dilimizde, karşılıklı etkileşimin kaçınılmaz bir sonucu olarak, yabancı dillerin etkisi ile karşı karşıyayız. İzlediğiniz televizyon, dinlediğimiz radyo, okuduğunuz gazetede her gün artan bir hızla, dil kirlenmesi ve özensiz kullanım ile karşı karşıyayız. Gelecek kuşaklara, kendi değerlerini ve kültürünü koruyan, yaşatan bir ülke bırakmak için Türkçemizi doğru kullanmalıyız. Bu çalışmada yazılı ve görsel basından çeşitli örneklerle, Türk dilinin kullanımını ve alınması gereken önlemler tartışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: *Medya, etkileşim, Türk dili*

Abstract:

The age we live in, is information and communication age. As one of the means of communication, both visual and written mass media, realize objectives through language. With developing technology, which is the cornerstone of our cultural

¹ Bu makale, Doğuş Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi "Medya'da Sanat ve Estetik" konulu I. Ulusal Sempozyum, 15-16 Kasım 2007 İstanbul'da sunulan bildiri metnidir.

* Yrd. Doç. Dr. Kafkas Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi (nesrin_kars@hotmail.com)

values in our age of globalization, in our language, as an inevitable consequence of the interaction, we are faced with the effect of foreign languages. We are faced with pollution and careless use of language by watching television, listening to the radio, reading the newspaper every day at an accelerating rate. We should use Turkish language correctly to leave a country to the future generations, protecting their own values and culture. In this study, with several examples of written and visual media, the use of Turkish language and measures to be taken will be discussed.

Keywords: *Media, Interactivity, Turkish language*

Son yıllarda “medya” sözcüğüyle adlandırılan basın ve yayın organları; radyo, televizyon, sinema, gazete, dergi, kaset, kitap, afiş vb. her türlü yazılı ve sesli ya da görsel iletişim aracını içerecek bağlamda kullanılmaktadır. Yani kısaca kitle iletişim araçlarının hepsine “medya” denilmektedir.

Günümüzde, bireylerin ve toplumların düşünce sistemleri üzerinde en etkili araç şüphesiz basın ve yayın organlarıdır. İnsanlar artık kendi düşüncelerini oluştururken mutlaka bu sistemin etkisi altında kalmaktadır. Bu etkilenme bazen o kadar ileri düzeyde olur ki, kişi basın ve yayın organlarının fikirlerini sanki kendi düşünceleri gibi kabul edip, onları savunacak düzeyde etkilenmektedir. Bu düşüncelerin doğru olup olmadığı kişiden kişiye ve etkilediği, topladığı taraftarlara göre yön değiştirebilmektedir.

Dil, milletleri oluşturan ve birlikteliğini sürdüren en önemli unsurdur. İnsanlar ve toplumlar üzerinde bu kadar etkili olan basın ve yayın organlarının gündem oluşturma ve yönlendirme yönündeki etkilerinin başında da dil kullanımı gelir. Radyo ve televizyon gibi topluma hizmet eden, kamu görevi üstlenen yayın organlarında Türk dilinin kullanımı konusunda son derece dikkatli olunmalıdır. Kamuoyunu ilgilendiren, politika, haber, eğitim, din, bilim, spor gibi konularda halkın bu konuları kavrayış biçimi tamamen televizyonların yönlendirmesiyle şekillenmektedir.

“Radyo ve televizyon teknolojisi, dil yanlışlarının yayılma hızını arttırmış, yayılma alanını genişletmiştir. Bazen kişisel bir dil yanlış, çok kısa sürede farkında olunmadan ve istenmeden radyo ve televizyon kanalları vasıtasıyla bütün topluma mal olmakta, kendi kurallarına aykırı bir değişimin içine sokulmaktadır. Bu, ise dilin bozulmasına sebep olmaktadır.” (Karahan 1999:53)

Yöresel söyleyişlerin son dönemlerde basın ve yayın organlarında sınırsızca kullanılması dil birliğine oldukça zarar vermiştir. Bugün özellikle radyo programlarındaki “mahallileşme akımı” standart Türkçeyi devre dışı bırakmak üzeredir. Bu yanlış kullanım dilin birliğini, bütünlüğünü ve birleştiriciliğini farkında olmadan derece derece ortadan kaldırmaktadır.

Nüfusumuzun % 96’sı tarafından televizyon yayınlarının düzenli bir şekilde izlenmesi ve seyirci sayısı bakımından Avrupa dahil bütün gelişmiş ülkeleri geride

bırakan bir ülke olduğumuz göz önüne alınırsa (Çongur 1999:205) mahallileşme akımının etkilerini tespit etmek zor olmasa gerek. Bu probleme bir de dil yanlışları eklenince, anadilin gelişmesinde, Türkçenin söyleniş özelliklerini kavrama ve öğrenmede en fazla etki alanına giren çocukları bu çıkmazdan korumak gerekir. Çünkü basın ve yayın organları, özellikle çocuklar için, adeta bir okul işlevindedir. Onlar için bu basın okulunda farkında olmadan da olsa öğrendikleri her yeni şey, doğrudur. Bunları yanlış dahi olsa sonradan değiştirmek oldukça güçtür.

Chomsky' e göre “dil insanlara özgü bir olgudur” (Özsoy 1998: 80). İşlevi bireyler ve toplumlar arası iletişimi en etkin bir biçimde sağlamaktır. Gerek görsel, gerek yazılı kitle iletişim araçları amaçlarını dil aracılığıyla gerçekleştirirler. Kitle iletişim araçlarının toplum üzerindeki etkisi göz önünde bulundurulduğunda burada kullanılan dilin önemi yadsınamayacak bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Bir haberin, bir etkinliğin, bir sanat gösterisinin amaç ve içeriğinin aktarılmasında kullanılan dil, dinleyici veya seyircinin aktarılan iletiden etkilenme derecesini belirlemede etken olabilmekte, dil kullanımına örnek oluşturduğu için, dinleyici ve seyircinin benzer durumlarda kendi dil kullanımını da dolaylı bir biçimde etkileyebilmektedir.

Toplumumuzda özellikle televizyon gibi görsel iletişim araçlarının kullanımı gün geçtikçe yaygınlaşmıştır. Kitle iletişim araçlarının insanlar üzerindeki etkisi gittikçe daha belirgin bir biçimde artmaktadır. Bunun doğal bir sonucu olarak da kitle iletişimi görevini üstlenen kurumların topluma karşı sorumlulukları da artmıştır.

Aslında kitle iletişim araçlarında, Türk dilinin kullanımı ve alınması gereken önlemler konusunda sık sık dikkat çekilmesine rağmen, hala aynı yanlışların aradan geçen uzun yıllara rağmen ısrarla devam ettiği dikkatimizi çekmiştir. Yazılı ve görsel yayınlardan seçilmiş güncel örneklerle, seslendirme yanlışlıkları, harflerin okunuşu, yanlış sözcük seçimi, yabancı sözcük kullanma özentisi gibi alt başlıklarla dil estetiğinin ne denli bozulduğu, yanlışların devam ettiği ve bunların çözüm önerileri üzerinde durduk.

1.Yabancı Kelimelere Duyulan Hayranlık:

Yabancı dillere ait sözcüklerin Türkçede kullanılması adeta bir moda haline gelmiş ve bu moda hızla yayılmaktadır. Özel televizyon kanalları ve radyo isimlerinin hemen hemen hepsi yabancıdır: STAR, FLASH, SHOW, CİNE 5, ELMAX, FOX, SKYTURK, CNNTURK, POWERTÜRK, BEST, CAPITOL, CITY, JOY, ENERGY, KİSS, SUPER, POWER, SLOW, ROCK, FIRST vb.

Eda ex aşkına döndü. Ex yerine eski ya da ayrıldığı kelimesi kullanılmalıydı.

Yabancı kelimelere daha çok görsel basında reklamlarda rastlamaktayız:

Turkish POWER, Milli Takımlar SPONSORU, MAXIMUM, & CLUB CARD

Kinder Chocolate (Fox TV)

Tüm uçuşlar maksimumda. Tüm uçak biletleri 3'te bir fiyatına maxipuanla.

Club prive Luca Card, tasarım ve sosyal sorumluluğu birleştiren ilk ve tek kredi kartı.

Yeni sezon trendi ekolojik jean. (20.05.2007 Akşam)

Stand by tuşu hayatınızı nasıl kolaylaştırır. DIGITURK.

Sir, tee shotınızı nerede alırdınız. Sueno Hotel.

Havalimanı VIP Lounge'unuz Garanti'den. Zone, Comforted by Garanti

Çağdaş İnşaat Destination Contemporary Living.

2.Kelimelerin Yanlış Yerde ve Anlamda Kullanılması:

Seyrek saçlarda olan saçlarınızı kazımadan saç üstüne saç adaptasyonu. (29.05.2007 Posta)

Ardahanda Meslek Lisesi öğrencilerinin açtıkları fuarda en büyük ilgiyi meslek yüksekokulu öğrencilerinin yaptıkları okul maketi ilgi gördü. (31.05.2007 Zaman)

3.Tamlamaların Yanlış Kullanılması:

Türkçede yardımcı öge asıl öğeden önce gelir. Türkçede mavi bardak yerine, bardak mavi denmez. Bardak mavi yapısında önce asıl öge, sonra yardımcı öge getirilmiştir. Tansaş'ın indirim postasında bu tür yanlışlıklar göze çarpar:

POLONEZ Parmak Sucuk Sade, COLGATE Motion Pilli Diş Fırçası, Biber Sivri, Biber Dolma, Soğan Yahnilik, Baklava Cevizli, Kuru Pasta Tuzlu, Paşabahçe Toros Meşrubat Bardağı 6'lı.

Üzüm Sultaniye, Elma Golden, Elma Starking, Patlıcan Kemer, Mantar Kültür Paket. Burada hem sıra yanlış hem de iyelik ekinin kullanılmamasından kaynaklanan yanlışlık vardır (Kartallıoğlu 2005:85-87).

4.Yazım Yanlışları:

Büyükşehir Belediyesinin kentte bulunan reklam panolarına mayolu kadın resimlerinin asılmasını yasakladığını açıklamıştı.Konunun (konuyu olmalıydı) başta Posta gazetesi ortaya çıkarmıştı.(31.05.2007 Posta)

Bizi tanıyan bilen, anılabilen, (anlayabilen) aynı dili konuştuğumuz bir hocayla inanırım ki ben performansını (performansımı olmalıydı) ikiye katlarım.

Kent 200'den fazla ülkede Coca Cola içtiklerini (içildiğini olmalıydı) yaklaşık 250 mililitrelik bardaklarla hesaplandığında günde 1,4 milyar bardak Cola ürünlerinin tüketildiğini kaydetti. (4 Haziran 2007)

İstanbul Bağcılarda 5 katlı apartmanın en üst katında oturan Mantaş ailesini (ailesinin olmalıydı) evinde tüpten gaz sızıntısı meydana geldi.

İleri saat uygulamasının olduğu dönemlerde bir saat ekleyerek spor yabilirsiniz (yapabilirsiniz olmalıydı)

Sezen Aksu hala niye objektiflenden (objektiflerden) kaçıyor hiç anlamıyoruz.

Önce salıncaklara binen 2 kardeşten Hümeysa, bir su birikintisine basınca elektrik akıma kapıldı, Küçük kız ailesi tarafından hemen hastane (hastaneye) kaldırılırken vatandaşlar.. (4.06.2007 Takvim)

5. Tezat Kullanımlar:

Korkunç güzel: “Çok güzel, olağanüstü güzel, nefes kesecek kadar güzel, hari-kulade güzel gibi söyleyişler varken korkunç güzel demek yanlışır.

Artı: Matematikte toplama işareti olan artı (+), televizyonda bununla birlikte, buna ilaveten, buna ek olarak gibi kullanımların görevini üstlenmiştir.

6. Benzetme Edatı Gibi’ nin Yanlış Kullanımı:

Saat 03. 00 gibi gelirim.

Gibi sözcüğü bir benzetme edatıdır. Benzetme edatları, bir şeyin başka bir şeye benzetilmesi göreviyle kullanılır. “Saat üçte, üç civarında, üçe doğru, üç sularında ” gibi doğru kullanımları varken “üç gibi” yanlış bir kullanım yaygındır.

7. Nesne Eksikliği:

Muhterem Babam Mustafa Cüci’nin aramızdan ayrılarak ebedi aleme irtihali münasebetiyle bildiren kıymetli dost ve yakınlarıma can-ı gönülden şükranlarımı arz ederim. Eyüp Cici. (31.05. 2007 Zaman) (neyi bildiriyorlar, üzüntülerini bildiren olmalıydı)

Eniştemin bir arkadaşı itti. (04. 06. 2007) (neyi itti, kimi itti belli değil)

8. Eklerin Eksik Kullanılması:

Doğum cilt lekelerine lazerli çözüm. (doğumsal veya doğumla gelen)

Basın açıklamaları ile AKP iktidarını ve Milli Eğitim Bakanlığı (Bakanlığını) protesto etti. (29 04.2007 Posta)

Tayfur, Avrupa’da tamamlamam gereken kurslar var diyerek gitmek istediği (istediğini) bildirdi.

Emeklilerin bazı vergiden (vergilerden) muaf tutulması ve mevcut vergi yüklerinin azaltılması istendi. (4.06. 2007 Güneş)

Sayın Ağar (Ağar'ın) ve benim Türkiye'ye özür borcumuz var. (4.06. 2007 Sabah)

Yalova-Pendik arasında sefer yapan feribotta yılan panik (paniği) yaşandı. (20.5.2007 Sabah)

9.Argo Kullanımı:

Kucaklama ve kaynaşmaya yönelik olumlu tutum gösterileceğini belirterek Diyarbakır'a gidişte bölge halkının gözüne dürten, onları batıran tehditvari tavırlara izin verilmeyeceğini ifade ediyor. (31.05.2007 Zaman)

Atıyorum sözcüğü çok sık olarak kullanılmaktadır. Örneğin yerine kullanılan sözcük, argoda bilmeden kestirmeden söylemek anlamındadır. (Türkçe Sözlük 2005:146)

Paso: sürekli, trip: kapris, kal gelmek: şaşırmaq, oha falan olmak, şok olmak, gaza gelmek: kıskırtılmak, keklemek, kafalamak: kandırmak, kanka: iyi arkadaş, sallamak, sıkmak: yalan söylemek, uydurmak (15 Mart 2007, Milliyet)

10. Kelime Eksikliği:

Zanlıların telefonda delil niteliği taşıyan sözleri polisi (harekete) geçirdi.

11. Gereksiz Kelime, Ek Ve Bağlaç Kullanımı :

Solda bağımsız ortak aday fikri hayranlıkla karşıladığım bir (gereksiz olarak kullanılmış) gerçekleşmeyecek bir ütopyaydı.

Çocuk fosseptik çukuruna düştü.

Fosseptik (Türkçe Sözlük 2005: 714) Fransızca kökenli bir sözcük olup, lağım çukuru anlamına gelir. İki sözcük yan yana lağım çukuru çukuru olarak gereksiz yere kullanılır.

Sağ kurtarılmak

Binadan atlayan genç, itfaiye ekipleri tarafından sağ kurtarıldı. Kurtarılmak sözcüğü zaten içinde "sağ, canlı" anlamını barındırır. Zaten ölü olan biri sağ kurtarılamaz.

Bağlaç:

Bunlardan birinin Türk Yunan dostluk festivali, diğerinin ise ve 200 genç kemancının katılacağı Canetti Uluslar arası Müzik Festivali olacağını belirtti. (1.07.2007 Vatan)

12. Eşanlımlı Kelimelerin Bir Arada Kullanılması:

Anlamları iyi bilinmeyen yabancı sözcüklerin, eşanlımlı Türkçe sözcüklerle bir arada kullanılmasıyla yapılan ikilemeler bozuk anlatıma yol açar. (Peçenek 1996: 65)

ful-doluyum

Ful İngilizce, dolu Türkçe aynı anlama gelen kelime.

çetin-zor

Bu çetin ve zor işi başardı. Zor Farsça, çetin Türkçedir.

sağlık ve sıhhat

Sağlık ve sıhhat dilerim. Sıhhat Arapça, sağlık Türkçedir.

ilgi ve alaka

İlgi Türkçe, alaka Arapçadır.

geri iade etmek

İade etmek Arapça geri vermek “geri geri vermek”

nüans farkı

Fransızca “nuance” sözcüğü “fark, ayırtı” anlamındadır.

türlü çeşitli

Okulları ve işyerlerini dinsel ortama çevirdiğinizde ortaya çıkacak türlü çeşitli baskılar, beyin yıkamalar, dindarlıktan çok siyasetle ilgili duruma kısa sürede kolayca gelebilir. (1.07.2007 Vatan)

13. Kısaltmaların Yanlış Kullanımı:

Acilen Tıp Merkezine tam zamanlı çocuk, KBB'ciler (KBB'cılar) ücret dolgun-
dur. (2.06.2007, Star)

14. Kelimelerin Yanlış Yerde ve Anlamda Kullanılması :

Hakkında açılan karar (dava) üzerine şoke olan kuyumcu Tekdağ, soyguncu kayıp, ben sanık oldum dedi. (5.6. 2007 Vatan)

Tekdağ iki el havaya ateş açtı. (5.6.2007 Akşam) (Havaya iki el ateş açtı olmalıydı)

15. Yanlış Telaffuz:

Türk alfabesinde 29 harf vardır. Alfabemiz 1 Kasım 1928 gün ve 1353 sayılı kanunla yasallaşmıştır. Bu harfler seslendirilirken kural olarak kendilerinden sonra e getirilir. Bu harflerin okunuş şekli şöyledir: NTV en ti vi değil (ne te ve), HBB eyç bi bi değil (he be be), Best FM Best ef em değil (best fe me).

Yine haberlerde sunucuların Şırnak'a, Zonguldak'a şeklindeki telaffuzları dil zevkimizi yaralayıp, kulaklarımızı tırmalamaktadır. Garamer kurallarına göre yazılırken Şırnak'a, Zonguldak'a şeklinde yazılır, ancak okunurken Şırnağa, Zonguldağa şeklinde okunmalıdır.

16. Şarkı Sözlerinde Dil Kullanımı:

Televizyonda bir çok kanal sadece müzik ve klip yayınlamaktadır. Özellikle genç kuşakların müziğe olan düşkünlüğü göz önüne alındığında, şarkılarda kullanılan kelimeler gerek argo, gerek yabancı kelime kullanımı bakımından gençleri olumsuz yönde etkilemektedir.

Sen çoktan eskidin (Özdemir1995: 60)

Artık sevgin aut canım

Şimdi yeni aşk in

Lafın tamamını aptala söyle

E n'olmuş yani

Lafın tamamı so what yani

Seni gördüm tesadüf yolda

Negatif oldum hep yanında

Televizyon kanallarından sürekli duyduğumuz şu kalıplaşmış ve abartılı ifadeler: Programımız tüm hızıyla devam ediyor. Sayın seyirciler işte Türkiye nefesini tutmuş bekliyor. Kameralarımız saniye saniye bu olayı görüntüledi. Az sonra, Türkiye'nin gündemine bomba gibi düşecek. Şu anda 70 milyon bizi izliyor. Sanki tüm Türkiye nüfusu televizyon başındaymış gibi.

Okuma oranının çok düşük olduğu ülkemizde (Japonya'da kişi başına 25 kitap, Fransa'da kişi başına 7 kitap, Türkiye'de ise 5 kişiye bir kitap düşüyor.) en etkili iletişim aracının radyo ve televizyon olduğunu aşağıdaki sayısal veriler de ispatlamaktadır.

Türkiye'de Okuma ve İzleme Oranları şöyledir: (<http://www.sevgi.us/serbest-kursu/4822-turkiyede-okuma-ve-izleme-oranlari.html>)

Dergi okuma oranı % 4

Kitap okuma oranı % 4,5

Gazete okuma oranı % 22

Radyo dinleme oranı %25

Televizyon izleme oranı %94

Ülkemizde televizyon izleme oranı % 94 gibi yüksek bir seviyedeysen, bu konuda Machasuset üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma dikkat çekicidir. Televizyon bağımlılığının hem yetişkinlerin hem de özellikle refah düzeyi yüksek çocukların dil becerilerinde gerilemeye yol açtığı tespit edilmiştir (Savaş 2002: 354). Dil yanlışlıklarımızın bu denli çok olmasında televizyonun etkisini göz ardı etmememiz gerekmektedir.

Dilimiz bir kirlenme ile karşı karşıyadır. Bu kirlenme ise en çok medya adını verdiğimiz kitle iletişim araçlarının dilinde görülmektedir. 2954 Sayılı Radyo ve Televizyon Kanununda Türkçenin kullanımı, Madde 5/g. Kolayca anlaşılabilir, doğru, temiz ve güzel bir Türkçe kullanılmalıdır. (Aziz 1999: 184) şeklinde yasayla da belirlenmiştir.

Bu yüzden radyo ve televizyon programlarının hazırlanışında ve sunumunda anadil bilinci ve sevgisinin oluşturulması için standart ve doğru dil kullanımına gereken önemin verilmesi gerekir. Görsel basında rastlanan dil yanlışlarının ise temel iki nedeni vardır: Türkçe öğretimindeki yetersizlik ve düzeltme işindeki özensizliktir. Baskıya girmeden önce daha itinalı bir okuma ile bu sorun giderilebilir.

Sonuç

Radyo ve televizyon kanalları, gazete ve dergiler öncelikle isimlerinden başlanılarak Türkçeleştirmelidir. Radyo ve televizyondaki seslendirme ve sunuculuk görevini üstlenen kişilerin muhakkak Türkçe diksiyon dersi alması lazımdır. Basın-Yayın kuruluşlarında ise dil denetleme ekipleri oluşturulmalıdır. Alfabemizde bulunmayan harfler ve işaretler görsel basında sıkça kullanılmaktadır.(x, &) Bunların kullanımı yasaklanmalıdır. Çocukların en çok izlediği yayın olan reklamlarda yabancı kökenli kelimelere yer verilmemelidir. Çocuklar için hazırlanan programlarda kahramanların isimleri mutlaka Türkçeleştirilmelidir.

Söz bireysel, dil ise toplumsaldır. Bir milleti oluşturan insanların paylaştığı ortak geçmiş, milletin ortak mirası olan dil ile korunur. Dilimiz daha fazla bozulmadan yeni yasalar çıkarılmalı ve uygulanmalıdır. Dilimiz kimliğimiz, birliğimizdir. Milli kimliğimizi koruyabilmemizin ilk şartı ise dilimizi korumaktır.

Fransız Albert Camus “İnsanın iki yurdu vardır. Biri üzerinde doğduğu topraklar, diğeri de o topraklarda konuşulan dildir. Benim ana dilim Fransızcadır. Bir yazar olarak benim ilk görevim onun hudutlarında yer almaktır.” der. Türkçeyi kendi hudutları içerisinde layık olduğu yere getirebilmek için herkez üzerine düşeni yapmalı ve bu hudutlar içinde herkesin iyi bir Türkçe kullanıcısı olması gerekir.

Dünya üzerinde en çok konuşulan diller sıralamasında, beşinci sırada yer alan Türkçe küçük fonetik farklılıklarla çok geniş bir coğrafyada 200 milyon kişi tarafından konuşulmaktadır. Böyle büyük bir coğrafyaya mensup olan bu dil grubunda yer almamız, insanı kıvançlandırıyor. Bu kıvancı taşıyan toplumun breyleri olarak gelecek kuşaklara, kendi değerlerini, benliğini, ve kültürünü korumuş, gelişmiş bir ülke bırakmak için Türkçemizi doğru kullanalım.

Kaynaklar

Aziz, Prof. Dr. Aysel, (1999) “İletişim Araçlarında Dilin Kullanımı”, **Radyo ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı- Tebliğler (25-26 Kasım 1998-Ankara)**, Ankara, s.179-188

Çongur, Rıdvan, (1999) “ TRT ve Yayın Dili”, **Radio ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı- Tebliğler(25-26 Kasım 1998-Ankara)**, Ankara, s.205-209

Karahan, Prof. Dr. Leyla, (1999) “ Radyo ve Televizyon Yayınlarında Yöresel Söyleyiş Sorunu”, **Radio ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı- Tebliğler (25-26 Kasım 1998-Ankara)**, Ankara, s.53-57

Özdemir, Emin, (1995) “Kitle İletişim Araçları ve Türkçe”, **Kitle İletişim Araçlarında Dil Kullanımı**, Ankara, s.57-61

Özen, Ferhat, (2001) **Türkiyede Okuma Alışkanlığı**, Kültür Bakanlığı, Ankara.

Özsoy, A.Sumru, (1999) “ Ölçünlü Dil ve Kitle İletişim Araçları”, **Radio ve Televizyon Yayınlarında Türk Dilinin Kullanımı- Tebliğler (25-26 Kasım 1998-Ankara)**, Ankara 1999, s.81-85

Peçenek, Dilek, Türkçede Yabancı Sözcüklerin Kullanımından Kaynaklanan Yineleme Yanlıları, **Dil**, Sayı: 41, Mart 1996, s.65

Savaş, Bekir, (2002) Kitle İletişim Araçlarında Argo Kullanımı Argoya Toplumsal-Dilbilimsel Bir Yaklaşım, Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, Doç. Dr. Gülden Sağol, **Türk Kültüründe Argo**, SOTA, Hollanda, s. 349-360

Türkçe Sözlük, (2005) TDK Yay. Ankara.

Yelok, Veli Savaş; Kartallıoğlu, Yavuz (2005) “Paşabahçe Kupa Çay Desenli “ De Ne Demek?, **Türk Yurdu**, Ekim, s. 85-87

<http://www.sevgi.us/serbest-kursu/4822-turkiyede-okuma-ve-izleme-oranlari.html>)